

SERBEST BÖLGELERDE YATIRIMA DEVAM

Serbest bölgelerde kullanılan eşyanın KDV'sinin ödenmesi ile ilgili Gümrükler Genel Müdürlüğü'nden ardarda gelen yazılar, hem serbest bölgelerde faaliyet gösteren hem bölgeye mal satan firmaları hem de serbest bölgeye yatırım yapmayı düşünen yatırımcıları oldukça düşündürdü.

İlk yazıdan sonra birçok firma yatırımlarını durdurma kararı aldı. Yabancı ortaklı firmaların yöneticileri, yabancı ortaklarına durumu açıklamakta oldukça zorlandı.

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmaların neredeyse yaşamları tehlikeye girdi. Bunun üzerine Gümrükler Genel Müdürlüğü'nden gelen yeni bir yazı ile konu çözülmeye çalışıldı.

Söz konusu durum şöyle gelişti; T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2008 tarihli yazısında İhracat Beyannamesi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesinin başka bir yerinde serbest bölgeye ihraç edilen eşyanın serbest bölgelerde tüketime veya kullanıma tabi tutulması halinde ihracata bağlı olanaklardan (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca ihracat istisnası gibi) yararlanıp yararlanamayacağı konusunda tereddütler dile getirildiği ve ihracat istisnası gibi ihracata bağlı imkânlardan yararlanması söz konusu olan eşyanın, ihracat beyannamesi kapsamında serbest bölgeye ihraç edilmesi durumunda, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 152 ve 158'inci maddesi hükümleri çerçevesinde serbest bölgelerde tüketilmesi ya da kullanılmasının mümkün bulunmadığı belirtilmişti.

Bu yazı, serbest bölgelerde faaliyet gösteren kullanıcılar için yatırımda kullandıkları malzemeleri, üretimde kullandıkları sarf malzemelerini ve işçilerine verdikleri yemek gibi tüketim mallarını, LPG ve doğalgaz gibi üretim girdileri olan ve üretim faaliyetleri esnasında tüketilen malların KDV'lerinin ödenmesini gündeme getirmiştir.

1999 yılında AB mevzuatına uyum amacıyla çıkarılan 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 152 ve 158'inci maddelerinde serbest bölgelerde üretim amaçlı kullanılan her türlü malın girişi yasaklanmıştır. Ancak bu durum serbest bölgelerde üretimi engellediği için bu iki madde 8 yıldır uygulanmamaktadır.

Mevzuatta hiçbir değişiklik olmadığı halde uygulamada değişiklik olmasına tepki gösteren sanayiciler bu durumun, yıllık 24 milyar dolarlık bir işlem hacmine ulaşan serbest bölgelerdeki üretimlerin neredeyse durma aşamasına gelmesine neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu kararın açıklanmasının ardından, Ege Serbest Bölgesi'nde Hidromek 1,6 milyon Euro, Eldor 20 milyon Euro, FTB 10 milyon Euro, Aero 3 milyon Euro ve Safe Spice ise 3 milyon Euro'luk yatırımlarını durdurma kararı almışlardır. Bu kısa süre içerisinde durdurulan yatırımın toplam miktarı, 40 milyon Euro'ya yaklaşmıştır.

Bu gelişmeler ve çok sayıda bürokratin devreye girmesi üzerine T.C. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 31.01.2008 tarihli yazısı ile ihracat istisnası gibi

ihracata bağlı imkanlardan yararlanması söz konusu olan eşyanın, ihracat beyannamesi kapsamında serbest bölgeye ihraç edilmesi durumunda 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 152 ve 158'inci maddesi hükümleri çerçevesinde serbest bölgelerde tüketilmesi ya da kullanılmasının mümkün olmadığı, ancak serbest bölgelerde tüketilmek veya kullanılmak amacıyla serbest dolaşımda bulunan eşyanın, miktar ve kıymetine bakılmaksızın ve gümrük beyannamesi düzenlenmeksizin serbest bölgelere sevk edilmesinin mümkün olup, bu durumda Serbest Bölge İşlem Formu kullanılması gerektiği, diğer taraftan serbest dolaşımda işlem görmüş/görecek ürünlerin üretimde kullanılmak üzere ihracat beyannamesi kapsamında serbest bölgelere gönderilmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir.

Aynı yazıda, 21.01.2008 tarihli yazının da yürürlükten kaldırıldığı ifade edilmiştir.

27.02.2008 tarihinde yayınlanan yazıda ise, serbest dolaşımda bulunan eşyanın serbest bölgelerdeki alıcılara tesliminde KDV ihracat istisnasından yararlanabilmesi için "Serbest Bölge İşlem Formu"nun teşvik edici belge olarak kullanılmasının Başkanlıklarınca da uygun görüldüğü belirtilmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu ile 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu arasındaki çelişki yüzünden meydana gelen sorun, Türkiye'den serbest bölgelere yapılan ihracatta KDV muafiyetini ortadan kaldıran uygulamada eskiye dönülmesi ile çözülmüştür.

Bu son yazı ile serbest bölgelerdeki KDV istisnası uygulaması, eskiye oranla daha da kolaylaşmış oldu. 1999 yılından beri gerçekleştirilen uygulamada sadece gümrük beyannamesine bağlanan eşyalar istisnadan yararlanırken, yeni uygulama ile serbest bölge işlem formuyla da söz konusu eşyalar KDV istisnasından yararlanabilecektir.

Bu gelişmeler ile serbest bölgelerde faaliyet gösteren yatırımcılar rahat bir nefes almışlardır. Türkiye'nin AB'ye tam üye olduğu tarihe kadar uygulamanın bu şekilde devam etmesi beklenmektedir.

Bütün bu gelişmelerden Türkiye'de faaliyet gösteren 21 serbest bölge etkilenmiştir:

- 1) Mersin Serbest Bölgesi (1987),
- 2) Antalya Serbest Bölgesi (1987),
- 3) Ege Serbest Bölgesi (1990),
- 4) İstanbul-Atatürk Havalimanı Serbest Bölgesi (1990),
- 5) Trabzon Serbest Bölgesi (1992),
- 6) İstanbul-Deri ve Endüstri Serbest Bölgesi (1995),
- 7) Doğu Anadolu Serbest Bölgesi (1995),
- 8) Mardin Serbest Bölgesi (1995),

- 9) İMKB Uluslararası Menkul Kıymetler (1997)
- 10) İzmir Menemen Deri Serbest Bölgesi (12.03.1998),
- 11) Rize Serbest Bölgesi (26.04.1998),
- 12) Samsun Serbest Bölgesi (20.03.1998),
- 13) İstanbul Trakya Serbest Bölgesi (Çatalca) (06.03.1998)
- 14) Kayseri Serbest Bölgesi (01.11.1998)
- 15) Avrupa Serbest Bölgesi (01.06.1999)
- 16) Gaziantep Serbest Bölgesi (05.07.1999)
- 17) Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi (1998)
- 18) Bursa Serbest Bölgesi (2001)
- 19) Denizli Serbest Bölgesi (2002)
- 20) Kocaeli Serbest Bölgesi (2001)
- 21) TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi (2002)

Üretim ağırlıklı çalıştığı için bu uyumsuzlıklardan en çok etkilenen serbest bölgelerin başında Ege ve Kocaeli Serbest Bölgeleri gelmektedir.

Ege Serbest Bölgesi(ESBAŞ)

1990 yılında faaliyete geçen ve Türkiye'de üretim yapan ilk serbest bölge olan, Ege Serbest Bölgesi, İzmir'in dış ticaret fazlası vermesinde en önemli etkenlerden biri olarak gösterilebilir.

Ege Serbest Bölgesi'nde ticaret hacmi 2007 yılı sonu itibari ile geçen yılın aynı dönemine oranla % 2,3 artarak 4.092.780.586 USD olarak gerçekleşmiştir.

2006 yılı sonunda 14.000 kişi olan istihdam 2007 yılı sonu itibariyle %4 artarak 14.500 kişiye ulaşmıştır.

2007 yılı sonunda arazi çalışmaları tamamlanmış alan 1.652.021 m²; arazi çalışmaları henüz yapılmayan alan 547.979 m²; toplam alan ise 2.200.000 m²'dir.

Ege Serbest Bölgesi'nde, 217 yerli ve 74 yabancı sermayeli olmak üzere 291 firma faaliyet göstermektedir.

Ege Serbest Bölgesi'nde faaliyet gösteren firmalar, Türkiye'deki tüm serbest bölge firmalarının %50'sini oluşturmaktadır.

2007 sonu itibariyle ESBAŞ dahil bölgedeki yatırım tutarı yaklaşık 440 milyon ABD Dolarına ulaşmış olup, bunun 50.045.804 Dolar'ı ESBAŞ, 392.053.336 Dolar'ı ise kullanıcı payıdır.

Go-ahead to Invest in Free Zones

The letter of Turkish Prime Ministry Undersecretariat of Customs dated 21.01.2008 highlighted that; goods that are subject to exceptions for export may not be used or consumed in free zones.

As this letter pointed the initiation of VAT for goods used in investments and production, consumables, inputs such as LPG and natural gas and meal of workers, many companies decided to stop their investments in free zones. The amount of some investments aborted in the Aegean Free Zone due to this letter are; Eldor 20 million Euros, FTB 10 million Euros, Aero 3 million Euros, Safe Spice 3 million Euros and Hidromek 1,6 million Euros.

Aegean Free Zone and Kocaeli Free Zone were affected most by the practice as their structures are predominantly manufacturing oriented.

Happily, the problem was solved by the letter dated 27.02.2008 and the implementation was set as its common way since 1999.

Thereby, the investors working in Free Zones can now take a deep breath.

We hope this implementation will be permanent until the full EU membership of Turkey.